

Príprava nového zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie

RNDr. Gabriel Nižňanský, Ing. Milan Luciak

Úvod

Na Slovensku od roku 2006 platí zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý bol viac razy novelizovaný. Zákon má dve hlavné časti

- posudzovanie strategických materiálov (územné plány, strategické materiály) - SEA
- posudzovanie stavieb, zariadení a iných činností - EIA

V roku 2014 bola prijatá novela - Zákon č.314/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s **účinnosťou 1. 1. 2015.**

K zákonu je vydaná Vyhláška MŽP SR č.113/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie, s účinnosťou 1. 3. 2006.

Problematika posudzovania vplyvov je komplexná a vykonáva sa všetkých vyspelých krajinách. Z toho dôvodu s ňou súvisí množstvo predpisov, smerníc, dohôd, zákonov a nariadení takmer zo všetkých oblastí života. Základné právne normy pre posudzovania vplyvov sú

Smernica 2001/42/ES Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie ((Strategic Environmental Assessment - SEA). Podľa nej sa posudzujú strategické materiály, vrátane územnoplánovacích.

Smernica 2011/92/EÚ Európskeho parlamentu a Rady o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (kodifikované znenie) (Environmental Impact Assessment - EIA).

Smernica 2014/52/EÚ Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (novela smernice EIA, s ktorou bude Slovenská republika zharmonizovaná do roku 2017).

Na celosvetovej úrovni platí Dohovor EHK OSN o posudzovaní vplyvov presahujúcich štátne hranice, (Dohovor Espoo).

Dohoda medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Rakúskej republiky o vykonávaní Dohovoru o posudzovaní vplyvov na životné prostredie presahujúcich štátne hranice

podrobnejšie upravuje bilaterálne vzťahy medzi SR a Rakúskom, napr. aká dokumentácia bude v akom jazyku, spodobnenie termínov a pod.

Aplikačná prax ukázala, že niektoré časti novely zákona č. 314/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, je potrebné upraviť, spresniť a najnovšie aj vysporiadať sa s infringementom, ktorý na Slovensko zaslala Európska komisia v marci 2016.

Ide teda o zharmonizovanie Slovenskej legislatívy v oblasti posudzovania vplyvov a povoľovacích procesov so Smernicou 2014/52/EÚ Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, s ktorou musí byť Slovenská republika zharmonizovaná do roku 2017.

Predpokladané úpravy

Hlavné návrhy na úpravu doterajšieho zákona č. 314/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sú nasledovné:

1) V súčasnosti sa vykonáva procesnosť podľa zákona o správnom konaní okrem

- a) SEA,
- b) osobitosti konania podľa § 20 ods. 1 a 3,
- c) upustenia od variantného riešenia,
- d) určenia obcí, v ktorých bude zámer k nahliadnutiu, keď je obcí veľa,
- e) určenia rozsahu hodnotenia a harmonogramu.

Návrh novely

- Ustanoveniam v zákone dať vlastné termíny a procesnosť.
- Ponechať zákon o správnom konaní pre verejnosť.

2) Zverejňovanie rozhodnutia zo zisťovacieho konania a Záverečné stanoviská - súčasnosť

Príslušný orgán zverejní Rozhodnutie zo zisťovacieho konania na svojom webovom sídle a zároveň na svojej úradnej tabuli, ak ju má k dispozícii. Tzn.:

MŽP SR na enviroportáli,

OÚ na stránke MV SR !!!

Obec zverejní v lehote troch pracovných dní od doručenia Rozhodnutie zo zisťovacieho konania na svojom webovom sídle, ak ho má zriadené a na úradnej tabuli obce.

Za deň doručenia rozhodnutia sa pri podaní odvolania považuje pätnásty deň zverejnenia vydaného rozhodnutia príslušným orgánom na svojom webovom sídle.

Záverečné stanovisko zverejní príslušný orgán na enviroportáli, čiže aj MŽP SR aj OÚ.

Za deň doručenia rozhodnutia sa pri podaní odvolania považuje pätnásty deň zverejnenia vydaného záverečného stanoviska príslušným orgánom podľa § 37 ods. 7 na enviroportáli.

Návrh novely

Zjednotiť zverejňovanie a popísať, ktorý termín je smerodajný pre odvolanie.

3) Povinnosť obce informovať svoju verejnosť je v súčasnosti v jednotlivých krokoch upravená rôzne – v niektorých prípadoch na úradnej tabuli a webovom sídle, niekedy len na úradnej tabuli, v niektorom kroku len v mieste obvyklým.

Návrh novely

Zjednotiť termíny a spôsob informovania verejnosti.

4) Smernica EIA uvádza v čl. 3 bod d), že *medzi informáciami, ktoré má poskytnúť navrhovateľ je i náčrt hlavných alternatív vypracovaných navrhovateľom a určenie hlavných dôvodov pre jeho výber so zreteľom na vplyvy na životné prostredie.*

V súčasnosti zákon 24/2006 Z.z. požaduje - základné vyhodnotenie výhod a nevýhod variantov riešenia navrhovanej činnosti alebo jej zmeny.

Návrh novely

Doplní sa slovné spojenie - so zreteľom na vplyvy na životné prostredie.

5) Podľa Smernice EIA, čl. 6 písm. d) - *verejnosť má byť informovaná v skorom štádiu procesu rozhodovania a má sa verejnosti poskytnúť povaha možných rozhodnutí alebo návrh rozhodnutia, ak existuje.* V praxi by to znamenalo „na Slovensku obvyklým“ spôsobom informovať verejnosť o návrhu rozhodnutia (nečistopise). Tento článok Smernice sa skôr vzťahuje na povoľovací orgán (čo v Slovenskom zákonodárstve existuje pri povoľovaní napr. verejné prerokovanie návrhu v rámci územného, alebo stavebného konania).

V súčasnosti Rozhodnutie zo zisťovacieho konania nemá návrh.

V súčasnosti návrh Záverečného stanoviska sa prerokováva s rezortným orgánom, orgánom verejného zdravia a s orgánom ochrany prírody a krajiny (v prípade NATURA 2000).

Návrh novely

Keďže tento spôsob prerokovania návrhu záverečného stanoviska vznikol historicky z dôvodu skôr informatívneho (proces posudzovania sa nevykonával v správnom konaní), prerokovanie s uvedenými tromi subjektami sa navrhuje vypustiť. Proces sa vykonáva v správnom konaní, takže stanoviská od uvedených subjektov sú ich vyjadrenia, príp. stanoviská k predloženej dokumentácii takej dôležitosti, ako aj od iných subjektov v procese.

6) Podľa Smernice EIA, čl. 6 písm. d) - *S cieľom posilniť účinnosť ustanovení tohto článku, členské štáty zabezpečia, aby boli verejnosti dostupné praktické informácie o prístupe k správne mu a súdne mu preskúmaniu.*

Návrh novely

Do poučení v rozhodnutiach bude potrebné zaviesť podrobnejší návod, ako sa dá odvolať a kde.

Uvedené platí tak pre procesy podľa zákona č. 24/2006 Z.z., ako aj pre povoľovacie procesy.

7) V infringemente sa uvádza - *javí sa, že v zákone nie sú potrebné ustanovenia, ktoré by zaviazali súd rozhodnúť načas v administratívnych otázkach v zmysle posúdenia zákonnosti administratívnych rozhodnutí, zákonov a opomenutí.*

Podľa Smernice EIA, čl. 11, ods. 4 - každé takéto konanie musí byť primerané, spravodlivé, včasné a nie nedostupne drahé.

Návrh novely

Uvedená požiadavka sa dá naplniť len v spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti SR. Za tým účelom sa vykonávajú rokovania, ako túto požiadavku na Slovensku splniť.

8) Odborná spôsobilosť – v súčasnosti nie je upravená. Dokumentáciu pre procesy hodnotenia môže vypracovávať každý expert bez špeciálnej odbornej spôsobilosti na vypracovanie dokumentácie.

Návrh novely

Navrhuje sa zaviesť odborná spôsobilosť – zodpovedný riešiteľ – ktorý by mal odbornú spôsobilosť pre vypracovanie správy o hodnotení.

Za tým účelom by sa vytvorila v rámci Vyhlášky č. 113/2006 Z. z. nová položka. Zodpovedný riešiteľ by bol z radov už zapísaných odborne spôsobilých osôb podľa Vyhlášky č. 113/2006 Z. z., príp. novo zapísaný.

9) V súčasnosti ak sú údaje uvedené v zámere postačujúce vzhľadom na charakter, rozsah a vplyvy navrhovanej činnosti, môže príslušný orgán v spolupráci s rezortným orgánom a povoľujúcim orgánom určiť, že správu o hodnotení činnosti nie je potrebné vypracúvať; o tejto skutočnosti príslušný orgán informuje navrhovateľa, povoľujúci orgán, rezortný orgán, dotknutý orgán, dotknutú obec a dotknutú verejnosť a zároveň túto informáciu zverejní na svojom webovom sídle.

Návrh novely

Plánuje sa zrušiť možnosť upustenia od správy o hodnotení, nakoľko táto dokumentácia je hlavnou dokumentáciou v posudzovaní vplyvov. Taktiež Smernica EIA neumožňuje upustiť od správy o hodnotení.

10) V súčasnosti sa Zámer vypracováva podľa prílohy č. 9 zákona a je jednotný tak pre zámer v zisťovacom konaní, ako aj pre zámer v procese posudzovania.

Návrh novely

Navrhuje sa zaviesť dva druhy Zámerov.

Zámer pre zisťovacie konanie by mal byť rozsiahlejší, nakoľko sa v procese zisťovacieho konania rozhoduje, či sa navrhovaná činnosť bude, alebo nebude ďalej posudzovať, takže pre toto rozhodovanie sú potrebné rozsiahlejšie a podrobnejšie informácie.

V prípade posudzovania, kedy je zrejmé, že bude správa o hodnotení, budú informácie v tomto type zámeru len informatívne, ale zároveň postačujúce pre vytvorenie si predstavy pre všetkých zúčastnených, o akú navrhovanú činnosť ide.

11) V súčasnej prílohe č. 8 zákona sú položky v zisťovacom konaní s limitmi. Smernica EIA v prílohe č. II uvádza väčšinu položiek – bez limitu.

Návrh novely

Bude potrebnú zosúladiť položky v zisťovacom konaní s prílohou č. II Smernice EIA – tzn. bez limitu. V prípade, že budú limity, bude potrebné odborné vysvetlenie, že podlimitná činnosť nemá závažný vplyv.

12) V súčasnosti podlieha konaniu podľa §19 o podnete navrhovaná činnosť alebo jej zmena, ktorá nie je uvedená v prílohe č. 8, alebo nedosahuje prahovú hodnotu uvedenú v prílohe č. 8.

Návrh novely

Navrhuje sa konanie o podnete zrušiť. Konanie o podnete bolo zavedená po tom, ako EÚ infringementom upozornila Slovenskú republiku, že v zákone EIA nie sú doriešené postupy pre hodnotenie podlimitných činností. Tým, že sa zrušia limity, zaniká opodstatnenosť podnetu.

13) V súčasnosti podľa §38 zákona príslušný orgán vypracováva v povoľovacom konaní záväzné stanoviská k navrhovanej činnosti, ak k nej vydal záverečné stanovisko alebo rozhodnutie vydané v zisťovacom konaní a to osobitne vo vzťahu

- a) k územnému konaniu o umiestnenie stavby,
- b) k územnému konaniu o využití územia,
- c) k stavebnému konaniu,
- d) ku kolaudačnému konaniu,

v ktorých uvedie, či návrh na začatie povoľovacieho konania k navrhovanej činnosti je v súlade s týmto zákonom, s rozhodnutiami vydanými podľa tohto zákona a ich podmienkami.

Návrh novely

Navrhuje sa vydávať záväzné stanoviská len k podstatným objektom stavby.

Kontrolovať, či sa povoľuje ten variant, ktorý bol odsúhlasený v procese posudzovania, či sú zapracované opatrenia a či boli posúdené zmeny navrhovanej činnosti.

Záver

V prehľade boli uvedené hlavné pripravované zmeny zákona 24/2006 Z. z. Cieľom je úplná harmonizácia so Smernicou 2014/52/EÚ Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie.

Forma, akou sa to dosiahne, ostáva otvorená, ale pravdepodobne v prvej fáze pôjde o novelu (s cieľom stihnúť termín harmonizácie) a v ďalšej fáze o tvorbu zákona v úplnom znení.

RNDr. Gabriel Nižňanský, Ing. Milan Luciak
odbor environmentálneho posudzovania
Ministerstvo životného prostredia SR
Námestie Ľ. Štúra 1
812 35 Bratislava
Slovenská republika